

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA
úsek inšpekčnej činnosti
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa
o kontrole odborného vzdelávania a prípravy žiaka v systéme duálneho vzdelávania
v školskom roku 2018/2019 v SR

Inšpekcie s cieľom zistiť stav zabezpečenia podmienok na vykonávanie odborného výcviku žiaka v systéme duálneho vzdelávania a stav výkonu odborného výcviku na pracovisku praktického vyučovania sa realizovali v 6 krajoch SR (*nevykonali sa v Prešovskom a Košickom kraji*) u **12 zamestnávateľov**, ktorí uzatvorili zmluvy o duálnom vzdelávaní s **23 SOŠ** a poskytovali praktické vyučovanie **355 žiakom** formou odborného výcviku v **10 študijných** odboroch a v **4** odboroch **učebných**. Miestom praktickej prípravy bolo 28 pracovísk praktického vyučovania a 8 dielní, ktoré boli súčasťou škôl. Odborný výcvik sa realizoval pod vedením **97 inštruktorov** a **35 majstrov odbornej výchovy**.

Štátna školská inšpekcia pri kontrole odborného vzdelávania a prípravy žiakov v systéme duálneho vzdelávania spolupracovala s delegátmi stavovských organizácií.

Pripravenosť zamestnávateľa na poskytovanie praktického vyučovania žiakovi v systéme duálneho vzdelávania

Zamestnávatelia mali na svojich webových sídlach zverejnené informácie **o možnosti absolvovať odborné vzdelávanie a prípravu v systéme duálneho vzdelávania (SDV)** v príslušných učebných a študijných odboroch.

Predložená dokumentácia (*osvedčenia o spôsobilosti poskytovať praktické vyučovanie, zmluvy o duálnom vzdelávaní, učebné zmluvy*), prostredníctvom ktorej zabezpečovali prípravu žiaka v SDV, prevažne obsahovala všetky požadované náležitosti. Nedostatky sa vyskytli v prílohe **zmluvy o duálnom vzdelávaní** vypracovanej zamestnávateľom v Bratislavskom kraji¹ (*absentovalo určenie miesta výkonu praktického vyučovania, zoznam inštruktorov a časový harmonogram realizácie odborného výcviku pre žiakov 3. ročníka*), v Nitrianskom kraji² (*chýbali údaje o počte hlavných inštruktorov a inštruktorov a zároveň i formulácia o dĺžke učebnej zmluvy žiaka nerozlišovala žiaka študijného a učebného odboru*), v Banskobystrickom kraji³ (*nebol uvedený počet a zoznam majstrov odbornej výchovy – zamestnancov školy – pod vedením ktorých žiaci vykonávali praktické vyučovanie u zamestnávateľa*). Školskí inšpektori k termínu konania inšpekcie nezistili **vypovedanie zmluvy o duálnom vzdelávaní** žiadnou zo zmluvných strán.

Žiaci vzdelávajúci sa v SDV mali v určenom termíne uzatvorené **učebné zmluvy**, v niektorých sa objavovali formálne chyby alebo neaktuálne informácie. V zmluvách žiakov u zamestnávateľa v Banskobystrickom kraji⁴ nebol uvedený rozsah praktického vyučovania (*počty vyučovacích hodín za jednotlivé ročníky*) a u ďalšieho, rovnako v Banskobystrickom kraji⁵, chýbalo zapracovanie spôsobu ukončovania zmluvného vzťahu založeného učebnou zmluvou. Do termínu konania školskej inšpekcie boli **učebné zmluvy ukončené** pre porušovanie vnútorného poriadku a pre vysokú neospravedlненú absenciu na odbornom výcviku 2 žiakom (Žilinský kraj⁶, Trnavský kraj⁷), z dôvodu neprospievania⁸ (Bratislavský kraj⁸) a 1 žiak vypovedal zmluvu zo zdravotných dôvodov (Bratislavský kraj⁹). Zároveň

¹ Železnice Slovenskej republiky, s. r. o.

² ZF Slovakia, a. s.

³ Continental Automotive Systems Slovakia, s. r. o.

⁴ Continental Automotive Systems Slovakia, s. r. o.

⁵ METRO Cash & Carry SR, s. r. o.

⁶ dm drogerie markt

⁷ Steel Form spol. s. r. o.

⁸ Volkswagen Slovakia, a. s.

zamestnávateľa ukončili zmluvy 10 žiakom, ktorí prestali byť žiakmi zmluvných škôl (Trnavský¹⁰, Bratislavský¹¹, Žilinský¹², Nitriansky¹³ a Banskobystrický kraj¹⁴).

Na tvorbe školských vzdelávacích programov pre odborné vzdelávanie a prípravu sa viacerí zamestnávateľa podieľali formou predkladania návrhov zmien, ktoré vyplývali z ich potrieb, týkali sa obsahu a časovej dotácie tematických celkov v predmete odborný výcvik i poradia jednotlivých tém. SOŠ zapracovali ich požiadavky do školských programov, prerokovali a schválili v rámci predmetových komisií a pedagogických rád škôl, povolený rozsah úprav neprekročili.

Personálne zabezpečenie praktickej prípravy na kontrolovaných pracoviskách bolo zväčša zaistené v zmysle právnej normy. Dodržaný bol určený počet žiakov, ktorí vykonávali odborný výcvik pod vedením inštruktorov a majstrov odbornej výchovy (MOV), predložené doklady o vzdelaní potvrdzovali požadovanú **odbornú spôsobilosť** inštruktorov i hlavných inštruktorov a rovnako i MOV určené **kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky** spĺňali (*s výnimkou jedného, ktorý si však v čase stanovenom právnym predpisom, pedagogickú spôsobilosť dopĺňal*). Potvrdenia o absolvovaní prípravy inštruktorov boli vydané príslušnou stavovskou organizáciou (*nedisponovali nimi zamestnanci, ktorí pracovali v pozícii inštruktora menej ako rok*). K negatívnym skutočnostiam patrilo zistenie, že na pracovisku zamestnávateľa¹⁵ (Trnavský kraj) na výkon jednotlivých pracovných operácií priamo vo výrobnom procese MOV zadeloval žiakov aj k zamestnancom firmy, ktorí nepracovali vo funkcii inštruktorov.

Zabezpečenie podmienok na uskutočňovanie odborného vzdelávania a prípravy žiaka v systéme duálneho vzdelávania na pracovisku zamestnávateľa alebo v dielni

Kontrola priestorového zabezpečenia, materiálnej i prístrojovej vybavenosti pracovísk praktického vyučovania potvrdila, že zamestnávateľa základné požiadavky normatívo pre odbory, v ktorých poskytovali praktické vyučovanie, zaistili. V niektorých prípadoch chýbajúce položky zabezpečovali výpožičkou z iných výrobných priestorov alebo v spolupráci so zmluvnými školami (*na viacerých pracoviskách však mali žiaci k dispozícii i nadštandardné priestorové a materiálno-technické podmienky*). Strojové vybavenie v školských dielnach bolo obvykle staršie, napriek tomu poskytovalo vhodné podmienky pre odborné vzdelávanie a prípravu žiakov v SDV. Uvedené zistenia aj v spojitosti s premyslenou organizáciou odborného výcviku, s dôslednou evidenciou vykonávaných prác umožňovali nácvik praktických zručností jednotlivých žiakov v súlade s učebnými osnovami odborného výcviku, v zmysle požiadaviek na plnenie profilu absolventa.

Viditeľne a požadovaným spôsobom boli označené priestory pracovísk praktického vyučovania, nachádzali sa v nich vyhotovené **vnútorné poriadky** obsahujúce podrobne rozpracované náležitosti určené právnou normou, žiaci boli s nimi preukázateľne oboznámení. Uvádzané údaje ojedinele v dokumentoch nekorešpondovali so skutočným stavom (*zadefinovaná oblasť hodnotenia a klasifikácie sa nezhodovala s uplatňovaným hodnotiacim listom žiaka; s reálnym stavom nekorešpondoval uvedený začiatok vyučovacieho dňa a počet prestávok*). Do času konania školskej inšpekcie vnútorný poriadok pracoviska nevydal zamestnávateľ v Banskobystrickom kraji¹⁶.

Vyučovanie na sledovaných pracoviskách rešpektovalo ustanovenú **organizáciu výchovy a vzdelávania** v stredných školách, pričom organizácia výučby, vrátane časového harmonogramu vykonávania praktického vyučovania, bola zadefinovaná a špecifikovaná

⁹ Volkswagen Slovakia, a. s.

¹⁰ Zuckmann Villa, s. r. o.

¹¹ Volkswagen Slovakia, a. s.

¹² Kia Motors Slovakia, s. r. o.

¹³ ZF Slovakia, a. s.

¹⁴ Continental Automotive Systems Slovakia, s. r. o.

¹⁵ Steel Form spol. s. r. o.

¹⁶ Continental Automotive Systems Slovakia, s. r. o.

vo viacerých dokumentoch (*vnútorné poriadky, zmluvy o duálnom vzdelávaní, učebné zmluvy*) a hoci sa v nich objavovali nedostatky, nemali negatívny dopad na realizáciu kontrolovaného odborného výcviku. V čase školskej inšpekcie zamestnávateľa zabezpečili žiakom vykonávanie cvičnej i produktívnej práce zodpovedajúcej odborným činnostiam, na ktoré sa pripravovali pod vedením MOV, inštruktorov a hlavných inštruktorov. Zaisťovali im bezpečnosť a ochranu zdravia, poskytli pracovný odev a ochranné prostriedky.

Zamestnávateľa a školy sa navzájom informovali o všetkých dôležitých skutočnostiach súvisiacich s výchovno-vzdelávacím procesom a frekvenciu i zásady komunikácie mali vopred dohodnuté. Určení boli koordinátori praktického vyučovania, ktorých spolupráca bola zabezpečovaná nielen formou osobných stretnutí, ale na aktuálny prenos informácií týkajúcich sa vzdelávacích výsledkov žiakov, ich správania a kontroly dochádzky využívali i mailovú komunikáciu. Kriticky aktuálnu spoluprácu so školou posudzovala iba koordinátorka vzdelávania u zamestnávateľa v Trenčianskom kraji¹⁷, ktorá konštatovala, že vzniknuté vážne problémy je možné riešiť častejšími stretnutiami s pedagogickými zamestnancami školy (*poukázala na nedostatočné odborné teoretické vedomosti žiakov, ktoré následne doplňali inštruktori v rámci odborného výcviku na úkor rozvíjania ich praktických zručností, ale aj na nezosúladenie praktického a teoretického vyučovania*).

Pozitívne možno hodnotiť skutočnosť, že MOV a inštruktori mali k dispozícii školami vyhotovené tematické výchovno-vzdelávacie plány s rozpisom učiva na každý vyučovací deň, ale tiež zistenie, že niektorí sa pravidelne zúčastňovali zasadnutí predmetových komisií.

Priebeh výchovy a vzdelávania

Výchovno-vzdelávací proces bol kontrolovaný na pracoviskách praktického vyučovania aj v školských dielňach z hľadiska učenia sa žiakov i vyučovania inštruktorov a MOV na predmete **odborný výcvik** celkom na **145** vyučovacích hodinách.

V čase hospitácií mali žiaci vytvorené vhodné podmienky (*priestorové i materiálno-technické*) na získanie požadovaných zručností a vedomostí v odboroch, v ktorých sa vzdelávali. Vykonávané činnosti realizovali v súlade s učebnými osnovami, ale obsah praktického a teoretického vzdelávania nebol vždy časovo zosúladený.

Jednotlivci mali možnosť rozvíjať si a upevňovať *praktické návyky a zručnosti* v pozitívnej pracovnej klíme, inštruktori a MOV výchovno-vzdelávacími intervenciami zaisťovali optimálne učebné príležitosti pre všetkých, zabezpečovali prostredie, v ktorom boli žiaci rešpektovaní a mohli byť aktívni i dostatočne samostatní. Pracovné techniky vo veľkej miere jednotlivci poznali a pri konkrétnych aktivitách aplikovali získané skúsenosti, využívali osvojené vedomosti, preukázali adekvátnu manuálnu zručnosť i zodpovednosť a prevažne zadania dokončili v stanovenom limite aj v dohodnutej kvalite. Ak mali vytvorené príležitosti, vedeli (*hlavne vo vyšších ročníkoch*) aj náležite organizovať a riadiť svoju prácu. Prejavovali pozitívne environmentálne postoje, dodržiavali pracovnú disciplínu, bezpečnostné a hygienické normy a k bezpečnej práci prispievalo tiež dôsledné používanie osobných ochranných prostriedkov a predpísaného pracovného odevu.

Dohodnuté pravidlá správania sa boli na pracoviskách akceptované a žiaci vo vzťahu k inštruktorom či MOV, ale aj k spolužiakom uplatňovali ústretovú komunikáciu. Pri riešení úloh rešpektovali pripomienky inštruktorov i MOV, ktorí im poskytovali spätnú väzbu k vykonávaným činnostiam, prípadne i doplňujúci výklad a ich sebadôveru podporovali motivačným priebežným verbálnym hodnotením. Charakter realizovaných aktivít neumožňoval žiakom preukázať v čase sledovanej výučby v plnej miere úroveň osvojených *sociálnych zručností* aj z dôvodu, že väčšinou nedostali priestor na kooperáciu vo dvojiciach alebo v tíme. V závere vyučovacieho dňa bolo niektorým umožnené prezentovať výsledky svojej práce, ale obvykle nevedeli primerane vysvetliť voľbu pracovných postupov s použitím vhodných argumentov a objavovali sa i nedostatky v uplatňovaní odbornej terminológie.

¹⁷ LKW Komponenten, s. r. o. (Stredná odborná škola strojnícka, Partizánska cesta 76, Bánovce nad Bebravou)

Žiaci sa o pridelené úlohy zaujímali, pri samostatnej práci preberali zodpovednosť za vlastné učenie sa a predovšetkým vo vyšších ročníkoch boli pri realizovaných aktivitách primerane sebaistí. Nie vždy však dokázali priebežne posudzovať správnosť a efektivitu svojich pracovných postupov a pri korigovaní chýb potrebovali pomoc vyučujúcich. Vhodný priestor na rozvíjanie *kompetencií k celoživotnému učeniu sa* nemali zaistený aj v dôsledku toho, že iba sporadicky im bola ponúknutá príležitosť na zhodnotenie výsledkov vlastnej práce, na reflexiu učenia sa, na posúdenie činností spolužiakov či skupiny. V prípade, že im takýto priestor bol vytvorený, ukázalo sa, že nedisponovali dostatkom hodnotiacich zručností či objektívneho posudzovania, mnohé výpovede boli menej súvislé i menej zrozumiteľné.

Vyhovujúce *poznávacie spôsobilosti* prejavili pri riešení úloh na zapamätanie a na porozumenie, zvyčajne poznatky z teoretického vyučovania uplatňovali, ale častejšie nepoznali logické súvislosti, čo vyplynulo najmä z nezosúladenia učebných tém teoretického a praktického vyučovania. Ak si charakter vykonávaných činností vyžadoval aj prácu s odborným textom, pri identifikácii obsahu a jednotlivých informácií viacerí potrebovali pomoc. Na väčšine sledovaných vyučovacích hodín zadané pracovné činnosti neumožňovali jednotlivcom preukázať tvorivé schopnosti, divergentné myslenie.

V procese výučby skôr výnimočne mali žiaci záujem zdieľať svoje názory, stanoviská v nadväznosti na učebnú tému či aktuálnu situáciu na pracovisku. Na podnety vyučujúcich niekedy nereagovali vôbec alebo reagovali menej pohotovo, chýbala im zručnosť diskutovať o rozdielnych hodnotových postojoch, občas boli ich vyjadrenia na spolužiakove odlišné názory odsudzujúce. Rozvíjanie *občianskych spôsobilostí* vo všeobecnosti nebolo zo strany inštruktorov a rovnako MOV dostatočne stimulované a vhodne usmerňované.

Na pracoviskách zamestnávateľov i v dielňach škôl zadali školskí inšpektori **232** žiakom **dotazník** s cieľom zistiť ich názory v nadväznosti na skúsenosti s duálnym vzdelávaním (*oslovených bolo 65 % z celkového počtu žiakov, ktorým kontrolovaní zamestnávateľa poskytovali praktické vyučovanie*).

Takmer všetci respondenti (96 %) v dotazníku prezentovali spokojnosť s vyučovaním inštruktorov aj MOV, pretože na začiatku každého vyučovacieho dňa žiakov jasne oboznámi s úlohami, ktoré budú plniť; vysvetlia im podrobne pracovné postupy; počas dňa prejavujú záujem o činnosti žiakov a usmerňujú ich. Niektorí však uviedli (11 %), že ich pracovné aktivity na konci dňa nie sú vyhodnocované a vykonávajú aj činnosti, ktoré s odborom nesúvisia (10 %). Prevažne (83 %) boli presvedčení, že teoretické vedomosti získané v škole sú dostatočné vo vzťahu k tomu, čo na odbornom výcviku robia. Celkovo 14 % žiakov (*hlavne nižších ročníkov*) sa vyjadrilo, že nemajú príležitosť pracovať na všetkých dostupných strojoch a prístrojoch (*dôvodom danej skutočnosti mohla byť obava inštruktorov o cenovo nákladné zariadenia, preto žiakom len demonštrovali prácu na nich*) a zároveň 13 % z nich označilo pracovisko, na ktorom vykonávajú odborný výcvik, za nemoderné (*vyjadrili sa tak najmä tí, ktorých sa praktické vyučovanie aktuálne realizovalo v školských dielňach*). Najmenej pozitívne vyznela skutočnosť, že až 20 % oslovených by si pri ďalšom možnom rozhodovaní už nezvolilo alebo skôr nezvolilo štúdium v duálnom vzdelávaní a ďalších 12 % sa nevedelo rozhodnúť, či by si takéto štúdium opätovne vybrali (*negatívny postoj zaujali predovšetkým žiaci, ktorí vykonávali odborný výcvik v dielňach školy*).

Respondenti, ktorí využili možnosť prezentovať svoje názory či postoje aj vo voľných odpovediach v dotazníku, konštatovali, že duálne vzdelávanie spĺňa ich očakávania, pretože na pracovisku budúceho zamestnávateľa majú možnosť získať nové skúsenosti i zručnosti. Oceňovali skutočnosť, že majú príležitosť pracovať na moderných zariadeniach, ale tiež prístup inštruktorov i MOV (*najmä ich ochotu pri vysvetľovaní nových pracovných postupov*), pozitívne hodnotili pracovné prostredie i viac hodín praktickej prípravy v porovnaní so vzdelávaním mimo SDV. Niektorí vyjadrili nesúhlas so slabým finančným ohodnotením za produktívnu prácu, iní zas výšku ohodnotenia ocenili a rovnako i hmotné zabezpečenie

(*osobné ochranné prostriedky, zaistené stravovanie*). Ojedinele žiaci v dotazníku uviedli aj nespokojnosť s teoretickým i s praktickým vyučovaním v škole.

Oslovení zamestnávateľa poskytujúci odborné vzdelávanie a prípravu žiakov v SDV v dotazníkoch i v rozhovoroch potvrdili, že vzťahy so SOŠ, s ktorými uzatvorili zmluvy o duálnom vzdelávaní, považujú za prínosné, korektné, ústretové. S výnimkou jedného neuviedli výhrady k vzájomnej spolupráci a nenavrhli v oblasti vzdelávania žiadne zmeny na zlepšenie. Za výrazné pozitívum SDV pokladali možnosť kvalifikovane pripraviť žiakov podľa svojich potrieb na obsadenie pracovných pozícií pre budúce obdobie.

V zhode so zisteniami školskej inšpekcie koordinátori duálneho vzdelávania, ale aj inštruktori a MOV sa v rozhovoroch v prevažnej miere vyjadrili, že žiaci študijných odborov sa o prácu zaujímajú, pri realizovaných činnostiach sú zodpovední, na pracoviskách prejavujú pozitívne interakcie vo vzťahu k spolužiakom, inštruktorom aj MOV. Kritickejšie sa vyslovili k odborným teoretickým poznatkom jednotlivcov v učebných odboroch vo vzťahu k vykonávaným pracovným aktivitám, pričom zároveň uvádzali, že títo žiaci častejšie majú problémy s rešpektovaním dohodnutých pravidiel správania sa a nie vždy sa dokážu primerane adaptovať na podmienky firiem.

Viacerí sa tiež podelili s negatívnymi skúsenosťami v súvislosti s nefungujúcou komunikáciou so zákonnými zástupcami tých žiakov, ktorí neprejavovali záujem o vzdelávanie svojich detí.

Iné zistenia

- Zamestnávateľ (*dm drogerie markt*) nadviazal na vlastný projekt odborného vzdelávania žiakov (*Vzdelávanie pre dm markt*) a využil nadobudnuté skúsenosti pri internej príprave inštruktorov v SDV s cieľom zvýšiť ich odborné a pedagogické vedomosti a zručnosti; pre žiakov v SDV pripravoval vzdelávacie a rozvojové aktivity prostredníctvom workshopov so zámerom rozvíjať ich občianske a sociálne kompetencie i komunikačné spôsobilosti.

Závery

Kontrolovaná písomná dokumentácia, prostredníctvom ktorej zamestnávateľa zabezpečovali prípravu žiakov v SDV, bola vyhotovená bez zistených závažnejších nedostatkov. K termínu konania školskej inšpekcie neprišlo k vypovedaniu zmluvy o duálnom vzdelávaní žiadnou zo zmluvných strán, ukončených však bolo 21 učebných zmlúv. K častým príčinám ukončenia patrilo nezájum jednotlivcov o vzdelávanie (*z nezájumu vyplývala vysoká neospravedlnená absencia, porušovanie vnútorného poriadku, neprospevanie*), rovnako častým dôvodom bola skutočnosť, že žiaci prestali byť žiakmi zmluvných SOŠ, výnimočne to boli dôvody zdravotné. Školy akceptovali požiadavky zamestnávateľov a upravili obsah učebných osnov predmetu odborný výcvik (*niekde tiež časovú dotáciu alebo poradie jednotlivých tematických celkov*) v nadväznosti na ich aktuálne a špecifické potreby. Žiaci vykonávali praktické vyučovanie pod vedením MOV, ktorí stanovené kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky spĺňali a tiež hlavní inštruktori aj inštruktori spĺňali určenú odbornú spôsobilosť, disponovali potvrdeniami o príprave inštruktorov (*s výnimkou tých, ktorí na uvedenej pozícii boli menej ako rok*).

Zamestnávateľa vytvorili vhodné podmienky na uskutočňovanie odborného vzdelávania a prípravy žiaka v SDV. Priestorové zabezpečenie i materiálno-technické vybavenie zodpovedalo požiadavkám normatívo, vytváralo primerané podmienky na rozvíjanie profesijných zručností žiakov, na plnenie požiadaviek na profil absolventa. Chýbajúce položky normatívo zamestnávateľa riešili v spolupráci so zmluvnými školami alebo ich zaisťovali zapožičiavaním z iných výrobných priestorov. Premyslené usmerňovanie a riadenie pracovných aktivít žiakov a ich evidovanie vytvárali predpoklady, že jednotlivci absolvujú všetky činnosti súvisiace s témami učebných osnov. Organizácia vyučovania rešpektovala určenú organizáciu výchovy a vzdelávania v stredných školách.

K silným stránkam odborného výcviku sledovaného na **145** vyučovacích hodinách patrilo rozvíjanie pracovných návykov a zručností žiakov v priaznivej pracovnej klíme. Jednotlivci základné techniky poznali a pri riešení zadaní zvyčajne vedeli uplatniť získané vedomosti a skúsenosti. O plnenie pridelených úloh javili záujem, počas hospitácií preukázali i dostatok manuálnych zručností, primeranú zodpovednosť pri jednotlivých aktivitách, ale najmä v nižších ročníkoch im chýbala samostatnosť pri vykonávaných činnostiach. Nie vždy dokázali posúdiť správnosť a efektívnosť zvolených postupov, prípadné chyby korigovali prevažne len s pomocou vyučujúcich. Dohodnuté pravidlá správania sa akceptovali, dodržiavali pracovnú disciplínu, prejavovali pozitívne environmentálne postoje.

Zlepšenie si vyžadovalo cielené, systematické podporovanie rozvíjania kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa. Jednotlivci v nízkej miere (*ak dostali príležitosť*) dokázali objektívne posudzovať svoje silné či slabé stránky v procese učenia sa alebo výkony spolužiakov, kriticky zhodnotiť svoje ďalšie rozvojové možnosti. Ich hodnotiace výroky boli málo presvedčivé, neprejavovali schopnosť primeranej argumentácie a priestor na sebareflexiu využili presvedčivo len niektorí. Zlepšenie si vyžadovala tiež náležitejšia stimulácia žiakov k vyjadrovaniu názorov, stanovísk v nadväznosti na preberané učebné témy alebo aktuálnu situáciu na pracovisku. K negatívnym zisteniam patrila nielen skutočnosť, že žiaci často nemali vytvorené dostatočné príležitosti na diskusiu, na prezentovanie názorov, ale tiež fakt, že niektorí neprejavovali záujem na podnety reagovať.

Prevažná väčšina žiakov v dotazníku zadanom školskou inšpekciou pozitívne posudzovala vyučovanie inštruktorov i MOV. Kladne hodnotili ich prístup, ochotu vysvetľovať podrobne pracovné postupy, ale rovnako aj skutočnosť, že v priebehu dňa sa o nich zaujímajú a ich prácu usmerňujú. Málo pozitívne vyznelo zistenie, že viacerí respondenti, ak by sa mali možnosť opätovne rozhodovať, už by si nevybrali štúdium v duálnom vzdelávaní (*niektorí k danej položke v dotazníku nevedeli zaujať jednoznačné stanovisko*). Uvedený negatívny postoj zaujali hlavne žiaci vykonávajúci aktuálne odborný výcvik v dielnach školy a zväčša títo hodnotili aj pracovisko praktického vyučovania ako nemoderné.

Odporúčania a podnety

Zamestnávateľom

- realizovať nácvik a rozvíjanie praktických zručností žiakov pod dohľadom zamestnancov, ktorí spĺňajú právnu normou stanovené podmienky na činnosť inštruktora
- spolupracovať aktívne so školou pri tvorbe školského vzdelávacieho programu
- využívať v plnom rozsahu možnosť úpravy obsahu učebných osnov predmetu odborný výcvik so zámerom prispôsobiť učivo aktuálnym potrebám a špecifikám výrobného programu
- v procese praktického vyučovania
 - ✓ vytvárať žiakom priestor na rozvíjanie divergentného myslenia, na tvorivé riešenie úloh
 - ✓ motivovať žiakov sústavne k prezentovaniu názorov, hodnotových postojov, podnecovať ich k objektívnemu posudzovaniu svojich učebných výkonov a možností ďalšieho pracovného rozvoja
- uvádzať v dokumentácii, podľa ktorej sa na pracovisku praktického vyučovania vykonáva odborný výcvik, aktuálne a komplexné údaje
- podieľať sa v spolupráci so zmluvnými školami na modernizácii materiálo-technického a prístrojového vybavenie školských dielní, v ktorých vykonávajú žiaci praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania

Riaditeľom stredných odborných škôl

- získavať pravidelne informácie od zamestnávateľov o úrovni odborných teoretických vedomostí a pracovných zručností žiakov vo vzťahu k vykonávaným činnostiam s cieľom zabezpečiť ich adekvátnu odbornú teoretickú prípravu v príslušnom odbore
- venovať pozornosť zosúladeniu odborného teoretického vzdelávania s praktickou prípravou
- prizývať na zasadnutia predmetových komisií zástupcov zamestnávateľa (koordinátorov vzdelávania, inštruktorov)
- zabezpečiť v spolupráci so zamestnávateľmi modernizáciu materiálno-technického a prístrojového vybavenie školských dielní, v ktorých vykonávajú žiaci praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania